

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Олена ГРИБАНОВА

«18» вересня 2024

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА
З ВРАЗЛИВИМИ ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки: фахових молодших бакалаврів

галузі знань: 23 Соціальна робота

спеціальності: 231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми: Соціальна адвокація

Укладач: Олена МАЛОВІЧКО

Обговорено та ухвалено
на засіданні циклової комісії соціальної
роботи, педагогіки та адвокації
Протокол № 1 від «28» серпня 2024

Голова ЦК Олена МАЛОВІЧКО
(підпис) (ім'я, прізвище)

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «18» вересня 2024
Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА
(підпис)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 231 – <i>соціальна робота</i>	Нормативна	
Розділів – 2	Спеціальність 231 – <i>соціальна робота</i>	Рік підготовки: 3	
Загальна кількість годин - 90		5-й сем	
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: – 3 год	Освітньо-професійна програма <i>соціальна адвокація</i>	12 год.	
		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр		
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Вид контролю:	
	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання освітнього компоненту «Соціальна робота з вразливими групами населення» формування у студентів знань і практичних навичок щодо специфіки соціальної роботи з конкретними групами клієнтів.

У результаті вивчення курсу здобувачі повинні знати специфіку життєвих проблем конкретних груп населення; місце конкретної групи населення соціальної роботи в суспільстві; які теоретичні підходи використовують у соціальній роботі з конкретними групами населення; методи і методики практичної соціальної роботи з конкретними групами клієнтів; організаційні засади соціальної роботи з конкретними групами населення; приклади роботи соціальних служб з конкретними групами населення.

Студенти повинні вміти аналізувати соціальні явища, пов'язані з конкретними групами населення соціальної роботи; обґрунтовано керуватися тими чи іншими теоретичними підходами в роботі з клієнтом; підбирати методи та методики роботи відповідно до проблем клієнта; організовувати соціальну роботу з клієнтами певної групи; орієнтуватися у зарубіжному та вітчизняному досвіді соціальних служб щодо роботи з конкретними групами населення.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває **програмні компетентності (з ОПП):**

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів соціальної роботи, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Компетентності визначені стандартом фахової передвищої освіти:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Загальні компетентності, визначені ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ»:

ЗК 10. Здатність до виявлення та вирішення проблем.

ЗК 11. Здатність діяти у відповідності з принципами академічної доброчесності.

СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.

СК 6. Здатність організовувати та контролювати надання соціальних послуг.

СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 8. Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.

СК 10. Здатність до соціальної взаємодії у професійній сфері.

Програмні результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни (з ОПП):

Результати навчання визначені стандартом фахової передвищої освіти:

РН 5. Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.

РН 9. Здійснювати соціальне інспектування і оцінку потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

РН 10. Організовувати заходи з реабілітації, реінтеграції, соціальної адаптації отримувачів соціальних послуг.

РН 11. Аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх вирішення.

РН 13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.

Результати навчання, визначені ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ»:

РН 18. Виявляти та залучати ресурси особистості, соціальної групи та громади для виконання завдань професійної діяльності.

РН 24. Володіти навичками якісного академічного письма та дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Міждисциплінарні зв'язки.

Освітній компонент «Соціальна робота з вразливими групами населення» передбачає попереднє засвоєння знань з таких дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Соціальна психологія», «Технології соціальної роботи».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. «ВСТУП. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ»

Тема 1. Соціальна робота з сім'єю

Теоретичні засади соціальної роботи з сім'єю (поняття, класифікація, принципи, підходи). Соціальна робота з сім'ями з дітьми (проблеми, напрями, форми, методи). Соціальна робота з сім'ями, що взяли на виховання дитину-сироту. Соціальна робота з сім'ями групи ризику (проблеми, напрями, форми, методи). Приклади діяльності соціальних служб у роботі з сім'ями.

Тема 2. Соціальна робота з людьми літнього віку

Старість і старіння як соціальні феномени. Теоретичні засади та принципи роботи з людьми літнього віку. Методи і методики роботи з людьми літнього віку. Організація надання допомоги і приклади діяльності соціальних служб у допомозі людям літнього віку.

Тема 3. Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування

Сирітство та бездоглядність як соціальна проблема. Теоретичні засади та принципи роботи з дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Методи і методики роботи з дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Діяльність зарубіжних соціальних служб щодо допомоги дітям, що залишилися без батьківського піклування. Реалії та перспективи діяльності вітчизняних соціальних служб щодо допомоги дітям, що залишилися без батьківського піклування.

Тема 4. Соціальна робота з молоддю

Характеристика молоді як соціально-демографічної групи. Проблеми сучасної молоді. Державна молодіжна політика. Діяльність державних організацій щодо соціальної роботи з молоддю. Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді (структура, завдання, функції). Діяльність громадських організацій у сфері соціальної роботи з молоддю. Молодіжні громадські організації. Комунікативна культура молоді. Молодіжні субкультури. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі. Реабілітація важковиховуваних підлітків: моделі, механізми, технології.

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ІНВАЛІДАМИ І СПЕЦІАЛЬНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Тема 5. Соціальна робота з бездомними

Бездомність як соціальне явище. Теоретичні засади роботи з бездомними. Практичні методи і методики роботи з бездомними дорослими. Організація надання допомоги і приклади діяльності соціальних служб в цьому напрямку. Проблема «дітей вулиці» в сучасному українському суспільстві. Психологічні особливості «дітей вулиці». Вулична соціальна робота у допомозі бездоглядним і безпритульним дітям.

Тема 6. Соціальна робота з людьми із залежністю від психоактивних речовин
Залежність від психоактивних речовин як багатогранний феномен. Теоретичні засади роботи з людьми із залежністю від психоактивних речовин. Практичні методи і методики роботи з цією групою клієнтів. Програма «12 кроків». Організація надання допомоги і приклади діяльності соціальних служб в цьому напрямку.

Тема 7. Соціальна робота в пенітенціарній системі та з особами, що проходять ресоціалізацію після повернення з МПВ

Сутність кримінального покарання. Психосоціальні проблеми ув'язнених та осіб, що звільнилися з місць позбавлення волі. Соціальна робота у закладах пенітенціарної системи. Соціальна робота з ресоціалізації колишніх ув'язнених. Особливості соціальної роботи з неповнолітніми, що опинилися в МПВ, та їх ресоціалізації після звільнення.

Тема 8. Соціальна робота з інвалідами

Три ступені обмеження життєдіяльності і групи інвалідності. Сутність і види дезадаптованості інвалідів. Сучасні теоретичні підходи до реабілітації інвалідів (медичний, соціальний, трудова і професійна реабілітація). Професійна і трудова реабілітація інвалідів як напрямки практичної соціальної роботи. Діяльність громадських організацій інвалідів. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам.роб. інд.завд.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Вступ. Соціальна робота з соціально-демографічними групами клієнтів					
Тема 1. Соціальна робота з сім'єю	10	1	3		6
Тема 2. Соціальна робота з людьми літнього віку	10	1	3		6
Тема 3. Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування	11	1	3		7
Тема 4. Соціальна робота з молоддю	12	2	3		7
Разом за розділом 1	43	5	12		26
Розділ 2. Соціальна робота з інвалідами і спеціальними групами клієнтів					
Тема 5. Соціальна робота з бездомними	12	2	3		7
Тема 6. Соціальна робота з людьми із залежністю від психоактивних речовин	12	2	3		7
Тема 7. Соціальна робота в пенітенціарній системі та з особами, що проходять ресоціалізацію після повернення з МПВ	12	2	3		7
Тема 8. Соціальна робота з інвалідами	11	1	3		7
Разом за розділом 2	47	7	12		28
Усього годин	90	12	24		54

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна робота з сім'єю	1
2	Соціальна робота з людьми літнього віку	1
3	Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування	1
4	Соціальна робота з молоддю	2

5	Соціальна робота з бездомними	2
6	Соціальна робота з людьми із залежністю від психоактивних речовин	2
7	Соціальна робота в пенітенціарній системі та з особами, що проходять ресоціалізацію після повернення з МПВ	2
8	Соціальна робота з інвалідами	1
Разом		12

6. Теми семінарських занять (практичних/лабораторних)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна робота з сім'єю	3
2	Соціальна робота з людьми літнього віку	3
3	Соціальна робота з дітьми, які залишилися без батьківського піклування	3
4	Соціальна робота з молоддю	3
5	Соціальна робота з бездомними	3
6	Соціальна робота з людьми із залежністю від психоактивних речовин	3
7	Соціальна робота в пенітенціарній системі та з особами, що проходять ресоціалізацію після повернення з МПВ	3
8	Соціальна робота з інвалідами	3
Разом		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття «об'єкт» і «клієнт» у соціальній роботі. Сутність поняття «сім'я». Функції сім'ї як соціального інституту. Типологія сімей.	1
2.	Соціальна робота з сім'ями з дітьми (проблеми, напрями, форми, методи). Соціальний робота з сім'ями, що взяли на виховання дитину-сироту.	2
3.	Соціальна робота з сім'ями групи ризику (проблеми, напрями, форми, методи).	1
4.	Старість і старіння як соціальні феномени. Теоретичні засади та принципи роботи з людьми похилого віку.	1
5.	Методи і методики роботи з людьми похилого віку. Організація надання допомоги і приклади діяльності соціальних служб у допомозі людям похилого віку.	2
6.	Характеристика молоді як соціально-демографічної групи. Проблеми сучасної молоді.	1
7.	Державна молодіжна політика. Діяльність державних організацій щодо соціальної роботи з молоддю. Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді (структура, завдання, функції).	2
8.	Діяльність громадських організацій у сфері соціальної роботи з молоддю. Молодіжні громадські організації.	1
9.	Комунікативна культура молоді. Молодіжні субкультури. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.	2

10.	Реабілітація важковиховуваних підлітків: моделі, механізми, технології.	1
11.	Сирітство та бездоглядність як соціальна проблема. Методи і методики роботи з дітьми, що залишилися без батьківського піклування.	2
12.	Діяльність зарубіжних соціальних служб щодо допомоги дітям, що залишилися без батьківського піклування.	1
13.	Реалії та перспективи діяльності вітчизняних соціальних служб щодо допомоги дітям, що залишилися без батьківського піклування.	2
14.	Бездомність як соціальне явище. Теоретичні засади роботи з бездомними. Організація надання допомоги соціальних служб в цьому напрямку.	2
15.	Проблема «дітей вулиці» в сучасному українському суспільстві. Психологічні особливості «дітей вулиці». Вулична соціальна робота у допомозі бездоглядним і безпритульним дітям.	2
16.	Визначення девіантної поведінки. Класифікація видів девіантної поведінки. Відхилення у сімейному вихованні як передумова формування девіантної поведінки.	2
17.	Характеристика залежності від психоактивних речовин. Психологічні і соціальні особливості. Детермінація.	2
18.	Теоретичні засади роботи з людьми із залежністю від психоактивних речовин.	1
19.	Організація надання допомоги і приклади діяльності соціальних служб з людьми із залежністю від психоактивних речовин.	2
20.	Особливості і завдання соціальної роботи у пенітенціарній системі.	2
21.	Досвід виправних закладів у Західній Європі щодо теоретичних засад соціальної роботи з ув'язненими. Розвиток соціально корисних зв'язків ув'язнених із зовнішнім світом.	2
22.	Сутність кримінального покарання. Психосоціальні проблеми ув'язнених та осіб, що звільнилися з місць позбавлення волі.	2
23.	Соціальна робота в закладах пенітенціарної системи. Соціальна робота з ресоціалізації колишніх ув'язнених.	2
24.	Особливості соціальної роботи з неповнолітніми, що опинилися в МПВ, та їх ресоціалізації після звільнення.	2
25.	Поняття інвалідності. Життєдіяльність. Класифікація критеріїв життєдіяльності. Три ступені обмеження життєдіяльності і групи інвалідності.	2
26.	Сутність і види дезадаптованості інвалідів. Сучасні теоретичні підходи до реабілітації інвалідів (медичний, соціальний, трудова і професійна реабілітація).	2
27.	Професійна і трудова реабілітація інвалідів як напрями практичної соціальної роботи.	2
28.	Соціальна реабілітація дітей-інвалідів. Специфічні риси реабілітації дітей-інвалідів як соціального процесу. Цілі і особливості реабілітаційної програми дитини-інваліда.	2
29.	Еволюція епідемії ВІЛ/СНІДу у світі. Розвиток епідемії ВІЛ-інфекції в Україні.	2

30.	Складові вичерпної допомоги особам, що живуть з ВІЛ/СНІДом. Цілі і завдання, принципи добровільного консультування і тестування на ВІЛ.	2
31.	Поняття і фактори формування прихильності до ВААРТ. Методи і підходи до формування прихильності до ВААРТ.	2
Разом		54

Індивідуальне завдання

Зміст завдання: підібрати і описати конкретні методи і методики соціальної роботи з обраною групою клієнтів.

Структура: титульний аркуш (стандартний); опис групи клієнтів, їх соціальних і психологічних особливостей, формулювання проблем; опис і аналіз особливостей застосування обраних методик з обґрунтуванням їх використання для вирішення проблем клієнта; короткі висновки.

Оцінюється самостійність, вміння чітко висвітлити проблемну ситуацію обраної групи клієнтів, вміння обґрунтовано підібрати і описати вплив методів і методик соціальної роботи, які б допомогли у вирішенні проблем клієнта.

Теми презентацій

1. Сирітство та бездоглядність як соціальна проблема. Теоретичні засади та принципи роботи з дітьми, що залишилися без батьківського піклування
2. Методи і методики роботи з дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Робота соціальних працівників з потенційними усиновлювачами
3. Специфіка соціальних проблем жінок. Гендерні стереотипи в українському суспільстві
4. Методи, методики, технології соціальної роботи з жінками певної категорії на вибір (*обрати категорію і висвітлити комплекс методів і технологій*)
5. Діяльність громадських організації щодо захисту прав жінок
6. Насильство в сім'ї як соціальна проблема. Теоретичні засади та принципи роботи з людьми, які зазнали насильства в сім'ї
7. Методи і методики роботи з людьми, які зазнали насильства в сім'ї, а також із кривдниками (*обрати конкретну категорію*)
8. Бездомність як соціальне явище. Теоретичні засади роботи з бездомними
9. Практичні методи і методики роботи з бездомними. Організація надання допомоги і приклад діяльності однієї із соціальних служб в цьому напрямку
10. Проблема дітей вулиці в сучасному українському суспільстві. Психологічні особливості дітей вулиці
11. Вулична соціальна робота у допомозі бездоглядним і безпритульним дітям
12. Залежна поведінка як багатогранний феномен. Теоретичні засади роботи з людьми із залежністю
13. Практичні методи і методики соціальної роботи з профілактики і подолання залежності.
14. Приклади діяльності організацій соціальної сфери із залежними людьми.

НЕФОРМАЛЬНА /ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА

В межах однієї теми, розділу курсу або модуля. Рекомендації щодо ресурсів: пропонуються онлайн курси, семінари, тренінги для самостійного навчання на платформах. Неформальна освіта є альтернативою індивідуальному завданню та оцінюється також у 20 балів. Студент має завантажити на сторінку СЕЗН Moodle фотокопію сертифікату та прогресу проходження курсу.

Крім того, щоб оцінка була зарахована, необхідно заповнити та надіслати заяву та освітню декларацію про участь у неформальній освіті.

Підсумкова оцінка за неформальну освіту залежить від рівня прогресу:

100-80% - 20 балів, 79-60 % - 15 балів, 59-40 % - 10 балів, 39-20 % - 5 балів.

1. Кейс-менеджмент у соціальній роботі

https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+CMISW101+2024_T3/home

2. Шлях пораненого до прийняття нового себе та повного психосоціального відновлення

<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/path-to-recovery/>

3. Перша психологічна допомога

<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-psychological-aid/>

4. Благополуччя та захист дітей

<https://apps.prometheus.org.ua/learner-dashboard/>

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль знань		Самостійна робота/ Інд. завд.	Екзамен	Сума
Атестація № 1	Атестація № 2			
Розділ 1	Розділ 2			
30 балів	30 балів	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

12-бальна шкала	30-бальна шкала	100-бальна шкала	Шкала ECTS	4-бальна шкала	Національна шкала
1	0-3	0-34	FX	2	Незадовільно
2	4-6	35-49			
3	7-9	50-59			
4	10-12	60-64	E	3	Задовільно
5	13-15	65-69			
6	16-18	70-74	D		
7	19-21	75-79	C	4	Добре
8	22-24	80-84			
9	25-27	85-89	B		
10	28	90-93	A	5	Відмінно
11	29	94-97			
12	30	98-100			

Контрольний захід		% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)		
Розділ 1, 3	Робота на семінарах	12
	Контрольна (тест)	5
	Груповою робота та індивідуальна робота	8
	Практична робота	
	Презентація власного дослідження	5
Розділ 2, 4	Робота на семінарах	12
	Контрольна (тест)	5
	Груповою робота та індивідуальна	8
	Практична робота	
	Презентація власного дослідження	5
Підсумковий контроль (max 40%)		
Іспит		20
Підсумкове практичне завдання		20
Разом		100%

9. Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. М. Денисюк та ін. ; ред. кол.: О. В. Епель, Т. Л. Лях, І. В. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с.
2. Введення у соціальну роботу: Навч. посібник. - К.: Фенікс, 2001. – 267 с.
3. Дяченко А. В. Механізми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні : дис. канд. наук з державного управління : 25.00.02. Київ, 2020. 252 с.
4. Капська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчальний посібник.– К: УДЦССМ, 2001.– 220с.
5. Кияниця З. П., Петрович Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ : Обнова компанії, 2017. 256 с.
6. Кравченко Р. І. Соціальна робота з розумово відсталими людьми: Навч. посібник.- К.: Віпол, 2001. – 214 с.
7. Остролюцька Л. І. Розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні (90-ті рр. XX – початок ХХІ століття) : дис. . канд. пед. наук з соціальної педагогіки : 13.00.05. Київ, 2021. 326 с.
8. Полтораки Л. Ю., Сай Д. В. Соціальна робота з різними групами клієнтів : метод. вказівки для спец. 231 «Соціальна робота». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 136 с.
9. Практична соціальна робота/За ред. Картер П., та ін.; Пер. з англ. Т.Воротинцева. – К.: Асоціація психіатрів України, 1996.– 184с.
10. Соціальна робота (теорія і практика): Навч. посібник/ Тюптя Л.Т., Іванова І. Б. – К.: Університет "Україна", 2004.– 408 с.
11. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. Полтавця. - К.: Видавничий дім КМ «Academia», 2000. – 70 с.
12. Соціальна робота: Навч. посібник, Ч.3: Робота з конкретними групами клієнтів / За ред. Т.Семигіної та І.Григи. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2004.– 166 с.
13. Соціальні служби – родині: Розвиток нових підходів в Україні / За ред. І.М. Григи, Т.В. Семигіної. - К., 2002. – 86 с.
14. Сташків Б.І. Право соціального обслуговування: Навч. пос. – К.: Знання, 2007. – 567 с.
15. Теорії і методи соціальної роботи: Підручник/ За ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.:Академвидав, 2005.– 328 с.
16. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. А. Й. Капської. — К., 2000.

Додаткова:

1. Лехолетова М. М., Лях Т. Л., Спіріна Т. П. Алгоритм організації та проведення успішної адвокаційної кампанії із представництва інтересів. Social Work and Education. 2022. № 9(1). С. 67–78.
2. Liutyi V., Liakh T., Sapiga S., Lekholetova M., Spirina T., Klishevich N., Petrochko Z. Social Maladaptation of Teenagers with HIV Through Discontinuation of Antiretroviral Therapy. Sociální práce/Sociální práce/Czech and Slovak Social work. 2023. №1. P. 49–63.
3. Методичний посібник з оцінювання потреб ВПО у громадах / авт. кол.: Д. Кобзін та ін. Харків : Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД), 2020. 246 с.
4. Профілактика ВІЛ та ризикованої поведінки серед неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом : навч.-метод. посібник / Журавель Т. В., Замула С. Ю., Лях Т. Л. та ін.; за ред. Т. В. Журавель. Київ : ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2015. 184 с.

5. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги представництва інтересів : Наказ М-ва соц. політики України від 30.12.2015 р. № 1261 : станом на 1 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16#Text>
6. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с
7. Скрипка І. В., Семигіна Т. В. Практика колективного представництва інтересів в Україні (на прикладі людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом). Наукові записки НаУКМА. 2014. Т. 162. С. 62–67. Боровська Я. Державна політика у сфері зайнятості інвалідів у контексті зарубіжного досвіду // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - К., 2008. - № 4.– С. 262-269.
7. Горбатюк С. Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді як суб'єкт соціальної роботи в Україні // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - К., 2006. - № 1.– С. 326-332.
8. Інструктивно-методичні матеріали щодо роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді з дітьми та молоддю груп ризику [Текст] / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар. — К. : USAID / Проект розвитку ВІЛ/СНІД-сервісу в Україні, 2012. — 100 с.
9. Кабаченко Н. Система підтримки та допомоги бездомним // Соціальна політика і соціальна робота. – 2003. - №1. – С.61-73.
10. Качан Л. Актуальні проблеми професійної реабілітації та зайнятості інвалідів // Соціальний захист, 2004. - №1. – С.3-7.
11. Комарова Н.М. Вулична соціальна робота // Соціальний працівник, 2006. - листопад (№21). – С. 22-29.
12. Крайг Г. Психологія розвитку. – СПб.: Питер, 2000 - 753 с.
13. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи. Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і випр – К.: МАУП, 2003. – 168 с.
14. Максимова Н.Ю. Соціальна робота з сім'єю: навч. посіб. / Н.Ю.Максимова. - К.: ВПЦ "Київський університет", 2015. - 351 с.
15. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи: Пер. з англ. - К.: Вид. дім «Слово», 2000. - 456 с.
16. Проблеми соціальної адаптації осіб, які відбули кримінальні покарання / За заг. ред. О. В. Беци — К.: Атака, 2006. — 136 с.
17. Соціальна робота: технологічний аспект: Навч. посіб. /за ред. А.Й.Капської. – К: Центр навчальної літератури, 2004.– 352 с.
18. Соціальна робота з людьми, які живуть із ВІЛ/СНІДом: Метод. посібник для проведення курсів підвищення кваліфікації /Автор. кол.: Т.Семигіна, А.Бойко, Д.Богдан та ін. – К.:Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006.– 620 с.
19. Дворяк С. Соціально-психологічна реабілітація людей із залежністю від наркотичних речовин / С. Дворяк. – К.: Граффіті Груп, 2003. – 56 с.
20. Макарова О.В., Черенько Л.М. Соціальні послуги для сімей з дітьми: нові виклики та напрямки вдосконалення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 10. С. 697-700.
21. Савчук О.М., Галай А.О. Кейс-менеджмент у роботі з внутрішньо переміщеними особами. Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2016. 188. С. 70-74.
22. Кучер Г. Створення оптимальної моделі надання соціальних послуг у громаді в умовах децентралізації (на прикладі м. Умань). Social Work and Education. 2016. 3, № 2. С. 15—25.
23. Попик Ю. Організація діяльності інтегрованих соціальних служб в територіальних громадах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2016. Вип. 2. С. 193-196.
24. Світлична Т.В. Розвиток інтегрованих соціальних служб як інноваційної моделі надання соціальних послуг населенню. Державне будівництво. 2009. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_1_29.

25. Гусак Н.Є. Кейс-менеджмент внутрішньо-переміщених осіб: методичні рекомендації. Київ, 2015. 62 с.
26. Практики громадських ініціатив. Допомога та підтримка внутрішньо переміщених осіб в Україні / Проєкт ПРООН «Оперативне реагування на соціальні та економічні потреби ВПО в Україні». Київ, 2015. 46 с.
27. Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей. Проєкт ЄС. Звіт про результати діяльності за період 29 грудня 2006 р. — 29 березня 2007 р. / Консорціум «Кожній дитині». URL: http://archive.p4ec.org.ua/upload/library/pdf/Progress%20Report_ukr.rar.

Інформаційні ресурси

1. Електронний курс системи електронного забезпечення навчання Moodle ЕПФК ЗНУ: <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1250>
2. Соціальна робота в Україні: Теорія і практика. Науково-методичний журнал. Архів номерів [електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/srvu/index.html
3. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: Теорія і практика. - К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. - 408 с. // Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: Теорія і практика. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/403253/>

[illegible]